

УДК 339.13: 631.173.2 (477)

Єфімцева Людмила Олексіївна

старший викладач

кафедри підприємництва, торгівлі та біржової діяльності

Київський кооперативний інститут бізнесу і права

Ефимцева Людмила Алексеевна

старший преподаватель

кафедры предпринимательства, торговли и биржевой деятельности

Киевский кооперативный институт бизнеса и права

Yefimtseva Liudmyla

Senior Lecturer of the

Department of Entrepreneurship, Trade and Exchange Activity

Kyiv Cooperative Institute of business and law

ORCID: 0000-0002-9519-3647

**МАШИНО-ТЕХНОЛОГІЧНІ СТАНЦІЇ ІЗ ВРАХУВАННЯМ
ІСТОРИЧНОГО ДОСВІДУ ЯК ОДИН ІЗ НАПРЯМІВ РОЗВИТКУ
РИНКУ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИХ РОБІТ ТА ПОСЛУГ
МАШИНО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ СТАНЦИИ С УЧЕТОМ
ИСТОРИЧЕСКОГО ОПЫТА КАК ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ
РАЗВИТИЯ РЫНКА АГРОТЕХНОЛОГИЧЕСКИХ РАБОТ И УСЛУГ
MACHINE-TECHNOLOGICAL STATIONS TAKING INTO ACCOUNT
HISTORICAL EXPERIENCE AS ONE OF THE DIRECTIONS OF
DEVELOPMENT OF THE MARKET OF AGRICULTURAL
WORKS AND SERVICES**

Анотація. В статті досліджено історичний досвід створення та функціонування машино-технологічних станцій, враховуючи особливості

їх розвитку в кожному періоді їх діяльності. Окреслено переваги створення машино-технологічних станцій при міських об'єднаних територіальних громадах на сучасному етапі як одного із засобів забезпечення сільськогосподарських виробників із площею угідь до 500 гектар повним комплексом технічних засобів, зростання яких сприятиме розвитку ринку агротехнологічних робіт та послуг. Серед основних переваг саме наближеність технічних засобів до сільськогосподарських угідь аграріїв являється значимим чинником, враховуючи, що середній розмір об'єднаної територіальної громади становить близько 225 км². Окрім цього, новостворені машино-технологічні станції, діяльність яких буде спрямовано на роботу з невеликими площами сільськогосподарських угідь, будуть обладнані відповідними технічними засобами, що призведе до економії витрат.

Виявлено стримуючі чинники розвитку машино-технологічних станцій на сучасному етапі, серед яких основними являються обмеження фінансових ресурсів на етапі їх створення, недостатній рівень державної підтримки, відсутність інтеграції машино-технологічних станцій з сільськогосподарськими підприємствами, які являються споживачами їх послуг.

Запропоновано створення фонду підтримки новостворених машино-технологічних станцій при міських об'єднаних територіальних громадах для надання стартового капіталу у формі безвідсоткових позик на конкурсній основі, які можуть використовуватися для інвестування в технічні засоби та обладнання, робочий капітал чи розширення обсягів виконання агротехнологічних робіт. Окрім цього, удосконалення програм фінансової підтримки сільськогосподарських виробників сприятиме розвитку машино-технологічних станцій в аграрному секторі.

Реалізація запропонованих пропозицій сприятиме розвитку ринку агротехнологічних робіт та послуг у напрямку забезпечення

сільськогосподарських виробників малих форм господарювання повним комплексом якісних технологічних послуг у визначені терміни.

Ключові слова: *агротехнологічні послуги, стан пропозиції, розвиток ринку, машино-технологічні станції, забезпечення попиту.*

Анотація. *В статті досліджено історичний досвід створення і функціонування машинно-технологічних станцій, урахувавши особливості їх розвитку в кожному періоді їх діяльності. Визначено переваги створення машинно-технологічних станцій при міських об'єднаних територіальних громадах на сучасному етапі як одного з засобів забезпечення сільськогосподарських виробників площею угідь до 500 гектар повним комплексом технічних засобів, що сприятиме розвитку ринку агртехнологічних робіт і послуг. Серед основних переваг саме близькість технічних засобів до сільськогосподарських угідь аграріїв є значимим фактором, урахувавши, що середній розмір об'єднаної територіальної громади становить близько 225 км². Крім цього, створені машинно-технологічні станції, діяльність яких буде направлена на роботу з невеликими площами сільськогосподарських угідь, будуть обладнані відповідними технічними засобами, що призведе до економії витрат.*

Виявлено сдерживаючі фактори розвитку машинно-технологічних станцій на сучасному етапі, серед яких основними є обмеження фінансових ресурсів в період їх створення, недостатній рівень державної підтримки, відсутність інтеграції машинно-технологічних станцій з сільськогосподарськими підприємствами.

Предложено створення фонду підтримки знову створених машинно-технологічних станцій при міських об'єднаних територіальних

общинах для предоставления стартового капитала в форме беспроцентных займов на конкурсной основе, которые могут использоваться для инвестирования в технические средства и оборудование, рабочий капитал или расширение объемов выполнения агротехнологических работ. Кроме этого, совершенствование программ финансовой поддержки сельскохозяйственных производителей будет способствовать развитию машинно-технологических станций в аграрном секторе.

Реализация указанных предложений будет способствовать развитию рынка агротехнологических работ и услуг в направлении обеспечения сельскохозяйственных производителей малых форм хозяйствования полным комплексом качественных технологических услуг в установленные сроки.

Ключевые слова: *агротехнологические услуги, состояние предложения, развитие рынка, машинно-технологические станции, обеспечения спроса.*

Summary. *The article examines the historical experience of the creation and operation of machine-technological stations, taking into account the peculiarities of their development in each period of their activities. The advantage of creation of machine-technological stations at city united territorial communities at the present stage as one of means of the maintenance of agricultural commodity producers from the area of the earths to 500 hectares of a full complex of technical means is outlined, the growth of which will contribute to the development of the market of agro-technological works and services. Among the main advantages - the proximity of technical means to the agricultural lands of farmers is a significant factor, given that the average size of the united territorial community is about 225 km². In addition, the newly created machine-technological stations, whose activities will be aimed at*

working with small areas of agricultural land, will be equipped with appropriate technical means, which will save money.

Restraining factors of development of machine-technological stations at the present stage are revealed, among which the main ones are limited financial resources at the stage of their creation, insufficient level of state support, lack of integration of machine-technological stations with agricultural enterprises that are consumers of their services.

It is proposed to create a fund to support the newly created machine-technological stations at the city's united territorial communities to provide start-up capital in the form of interest-free loans on a competitive basis, which can be used for investment in technical means and equipment, working capital or expansion of agro-technological works. In addition, the improvement of programs of financial support for agricultural producers will promote the development of machine-technological stations in the agricultural sector.

The implementation of the proposed proposals will contribute to the development of the market of agro-technological works and services in the direction of providing agricultural producers of small forms of management with a full range of quality technological services in a timely manner.

Key words: *agro-technological services, state of supply, market development, machine-technological stations, providing demand.*

Постановка проблеми. Аграрний ринок займає вагоме місце в забезпеченні рівня продовольчої й відповідно, національної безпеки любої країни з ряду причин: значуща роль в забезпеченні життєдіяльності людей, забезпечення стабільності в суспільстві та впливу на діяльність інших галузей. Доцільно буде відмітити думку науковця Ю. О. Лупенка, який зазначав, що важливою складовою при оцінці рівня продовольчої безпеки держави являється формування ємності ринку сільськогосподарської продукції і продовольства [8]. Аграрний ринок виступає регулятором

економічних взаємовідносин між виробниками та споживачами сільськогосподарської продукції в процесі перерозподілу виробленої продукції при наявності дієвих інституцій регулювання з орієнтацією на попит, пропозицію та ціну. В свою чергу категорії попиту, пропозиції та ціни знаходяться у взаємозалежності та їх розвиток здійснюється відносно динамічного стану ринку. На сучасному етапі саме зростання конкурентоспроможності аграрного сектору економіки України являється важливою стратегічною проблемою, враховуючи стрімке зростання його частки у валовому внутрішньому продукті країни, формуванні дохідної частини державного бюджету та експортного потенціалу. Реалізація конкурентних переваг аграрного ринку України як в масштабах держави, так і в світовому економічному просторі ускладнюється в результаті незавершеності структурних реформ та інституціональних перетворень. Про розбалансованість механізмів розвитку аграрного ринку свідчать практика ціноутворення, становлення конкуренції в аграрному секторі, зміни в земельних відносинах і формах господарювання. Однак Україна має в наявності необхідні ресурси та технології для оволодіння новими можливостями, які створюються на світових ринках аграрної продукції. Одним із важливих ресурсів, які мають вплив на розвиток сільського господарства, виступає ступінь матеріально-технічного забезпечення виробничого процесу в галузі основними і оборотними засобами (сільськогосподарською технікою, виробничими потужностями, насінням, засобами хімізації, пально-мастильними матеріалами, енергоносіями, тощо), враховуючи, що в аграрному секторі значимими є своєчасне виконання і дотримання послідовності основних технологічних операцій, які передбачені умовами аграрного виробництва. Це потребує наявності основних виробничих засобів в необхідній кількості та відповідної якості, що забезпечить своєчасність і комплексність операційного процесу сільськогосподарського виробництва. У аграріїв при недостатньому

фінансовому забезпеченні, невисокому рівні державної підтримки існує тенденція до зниження ефективності діючого машино-тракторного парку, використання техніки після закінчення строку експлуатації, зношеності, що призводить до недотримання технологічних вимог виробництва, простоїв під час виконання робіт та до інших негативних наслідків, які негативно впливають на результативність сільськогосподарського виробництва. При цьому слід враховувати, що за даними Навчально-наукового інституту економіки природних ресурсів та екології землекористування лише 21% сільськогосподарських виробників отримали прибуток за рахунок впровадження технологій, інша частка 79% отримали прибуток за рахунок родючості землі [11]. В європейських державах, незважаючи на нижчу якість ґрунту, ніж в Україні, урожайність сільськогосподарських культур в декілька разів вища [16]. Однак скористатися новітніми технічними досягненнями аграрії малих форм господарювання за фізичними розмірами та обсягами ділової активності не можуть в повній мірі. Як наслідок, сільськогосподарським виробникам необхідно використовувати організовану взаємодію для забезпечення своїх господарств у тій чи іншій формі сучасними високопродуктивними та енергозберігаючими технічними засобами [4].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення історичного досвіду машино-технологічних станцій та пошуку напрямів їх розвитку для забезпечення розвитку аграрної галузі та її матеріально-технічного забезпечення зробили Гайдуцький П. І. [1], Герук С. М. [2], Петров В. М. [12], Лобас М. Г. [7], Шлапак М. А. [17], Шолуденко С. В. [7] та багато інших науковців.

Однак, незважаючи на вагомий вклад науковців у дослідження історії діяльності та напрямів розвитку машино-технологічних станцій, потребує уваги пошук та впровадження додаткових шляхів стимулювання створення машино-технологічних станцій в довгостроковій перспективі.

Постановка завдання: обґрунтувати основні напрями розвитку машино-технологічних станцій для їх подальшого розвитку на основі дослідження історичного досвіду їх функціонування в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. На сучасному етапі розвитку економіки України ринок агротехнологічних робіт та послуг виступає перспективним напрямом в процесі забезпечення сільськогосподарських виробників продукції рослинництва повним комплексом машин та обладнання у відповідності з виробничим процесом. Механізм взаємовідносин на ринку проявляється у взаємодії попиту, пропозиції та рівноважної ціни на засадах рівноправності і конкуренції. Представниками пропозиції на вказаному ринку виступають агротехнологічні обслуговуючі підприємства, які виконують виробникам продукції рослинництва агротехнологічні роботи, а саме роботи з оранки, культивування та іншої обробки ґрунту, внесенню добрив, хімічному захисту рослин, посіву, збору урожаю, перевезенню вантажів та інші види робіт, яких потребує виробничий процес. На ринку агротехнологічних робіт і послуг попит має прямий вплив на ринкову систему, оскільки його розмір визначає розмір потужностей агротехнологічних підприємств. Формують розмір попиту сільськогосподарські виробники, які не вважають доцільним або не в змозі сформувати повний комплекс машино-тракторного парку. Враховуючи відсутність достатньої технічної бази у виробників продукції рослинництва, попит на розвинений агротехнологічний сервіс, який дає можливість аграріям забезпечити виробничий процес сучасними технічними засобами в оптимальні строки, буде стабільним та зростатиме. Дослідженнями доведено, що попит на агротехнологічні послуги досить високий серед усіх сільськогосподарських виробників багатукладної аграрної економіки, при цьому одним із значущих чинників впливу на обсяг попиту на агротехнологічні роботи та послуги окрім кількості споживачів, їх фінансового стану, виду діяльності та ступеню

забезпеченості технічними засобами, виступає площа сільгоспугідь. Також слід враховувати, що основними споживачами з оранки, культивації та внесення добрив являються аграрії з площею сільгоспугідь до 500 гектар, що пояснюється рядом причин: достатній земельний масив для товарного виробництва, необхідність відповідного рівня механізації агротехнологічних операцій, фінансова неспроможність або недоцільність придбання всього комплексу машин і обладнання, низький рівень технічної оснащеності [3, с. 116].

Враховуючи високий рівень попиту на агротехнологічні роботи та послуги, слід зазначити, що кількість операторів пропозиції, якими виступають обслуговуючі агротехнологічні підприємства, нині зростає, однак дослідження показало неповне забезпечення усіх груп сільськогосподарських виробників комплексом технологічних робіт відповідно до зростаючого попиту. Дослідження вибірки представників пропозиції в інтернет-ресурсах показало, що виконання комплексу польових робіт технологічними підприємствами, обладнаними сучасним комплексом технічних засобів, яких потребують споживачі, виконують при мінімальному обсязі робіт від 800 гектар. Окрім цього, в останні роки зростає попит на послуги агротехнологічних обслуговуючих підприємств агрохолдинговими формуваннями. При цьому агротехнологічні підприємства також направлені на роботу з агрохолдинговими формуваннями з причини зростання економічної вигоди та направлення технічних засобів в одному напрямку, тоді як попит на технологічні послуги сільгоспвиробниками із площею угідь до 500 гектар не забезпечений.

Також слід зазначити, що оскільки агротехнологічні підприємства налаштовані на обробку великих площ сільгоспугідь, вони обладнані відповідними технічними засобами (трактори, комбайни, сівалки тощо), у яких потужність двигуна та ширина захвату призначена для обробки

великих площ. При цьому для виконання робіт зі збору урожаю аграрії малих форм господарювання потребують невеликі універсальні комбайни, у яких невисока продуктивність та які мають пропускну здатність 5-8 кг/с, що становить за годину 5,8-8,5 тонн зерна [13; 18].

Враховуючи вищезазначене, можна стверджувати, що для забезпечення зростаючого попиту сільськогосподарських виробників із площею сільгоспугідь до 500 гектар необхідно впровадження нових організаційних форм централізованого використання технічних засобів, діяльність яких направлена на обробку площ сільгоспугідь до 500 гектар. Вважаємо, що створення машино-технологічних станцій при міських об'єднаних територіальних громадах являється одним із варіантів забезпечення представників малого агробізнесу агротехнологічними роботами. Україна має власний історичний досвід розвитку структур забезпечення виробників сільськогосподарської продукції повним спектром агротехнологічних робіт та послуг [12, с. 1], тому потребує уваги дослідження історичного досвіду створення та діяльності машино-тракторних станцій (МТС), оскільки в період їх функціонування виробники сільськогосподарської продукції були забезпечені виконанням повного комплексу польових робіт (табл. 1).

Таблиця 1

Історія створення та розвитку МТС

Період, роки	Назва	Особливості діяльності
Довосний період		
1920-1930	Прокатні пункти, тракторні колони, загони	В 1920 р. в Україні існувало 1850 прокатних пунктів. В 1928 р. тракторні колони, у розпорядженні яких було близько 700 тракторів, обробляли 73 радгоспи [10].
1927	Було створено першу машино-тракторну колону при радгоспі ім. Шевченко	Діяльність полягала у обробці полів колгоспів та населення
1930-1937	Чисельність та обсяг робіт МТС з кожним роком стрімко зростала	В 1930 році було створено 238 МТС та 158 машино-тракторних колон, в 1931 році було створено 158 машинно-

		тракторних станцій, в 1932 їх чисельність становила 1 400, в 1933 - 2 446, в 1934 - 2 874 та в 1937 - 6 000 одиниць. Обсяг виконаних робіт становив в 1930 році 2 млн. га., в 1931 - 20 млн. га, в 1932 - 35 млн. га, в 1933 - 39 млн. га. Досвід роботи МТС привів до висновку про необхідність поділу великих МТС для полегшення обслуговування колгоспів. Недоліками діяльності МТС виступали несвоєчасне та неякісне сервісне обслуговування
1938	Фінансування МТС було переведено на державний бюджет	В державних МТС було зосереджено всі технічні засоби по агротехнологічному обслуговуванню.
Післявоєнний період		
Післявоєнний період – до 1955	Роботу МТС було відновлено	Відбулася заміна старих технічних засобів на нові
1955-1957	Завершення механізації	Було завершено механізацію робіт в рослинництві та розширено механізацію в тваринництві
1958	Схвалено постанову ЦК КПРС «Про подальший розвиток колгоспного ладу і реорганізацію машинно-тракторних станцій»	Технічні засоби почали реалізовувати безпосередньо колгоспам, МТС було реорганізовано в ремонтно-транспортні станції (РТС). Висока вартість на послуги РТС призвела до створення в колгоспах власних ремонтних майстерень, що призвело до зниження ефективності роботи технічних засобів.
1962	На базі РТС створено районні та обласні ОС (організаційні структури) «Сільгосптехніка»	Функції ОС «Сільгосптехніка» полягали в забезпеченні аграріїв матеріально-технічними засобами та виробничими послугами
3 1990	3 1991 р. Україна стала незалежною державою	Спроба сформувати МТС (умовна назва), а саме обслуговуючі агротехнологічні формування, фінансування яких здійснювалося на приватних засадах.
Сучасний етап розвитку	Агротехнологічні підприємства	Виступають одним із напрямів концентрації та централізованого використання технічних засобів, однак діяльність більшості підприємств, обладнаних сучасними технічними засобами, направлена на обслуговування великих площ сільгоспугідь.

Джерело: сформовано за даними [12, с. 6; 14]

В період 1920-1937 р. р. в МТС, які в той час виконували більшість агротехнологічних робіт в колгоспах та радгоспах, було зосереджено більшість технічних засобів, основною виробничою одиницею виступала тракторна бригада, яка мала в наявності декілька тракторів [7]. Агротехнологічні роботи з обробки полів МТС виконували на підставі договорів, розрахунок за виконану роботу переважно здійснювався частиною урожаю (сільськогосподарська енциклопедія, 1934) з причини низьких доходів колгоспів в результаті низьких закупівельних цін на сільськогосподарську продукцію.

У воєнні роки (1941-1945 рр.) було зруйновано 2890 МТС, проте МТС, які не було знищено, забезпечувало армію та населення необхідною сировиною [2]. В період після Великої Вітчизняної Війни в результаті укрупнення сільськогосподарських підприємств та розвитку машинобудування сільгосптехніки виникла потреба удосконалення форм виробничо-технічного обслуговування виробників сільгосппродукції, в результаті чого до 1958 року в Україні вже діяло 1367 МТС, трактори яких обробляли 99,9% посівних площ колгоспів та на одну МТС припадало близько 86 тракторів. Порівняно з 1929 роком показники було перевищено роком у 2,7 рази [15]. Перевагами активного розвитку машинно-тракторних станцій в повоєнний період виступає забезпечення технічної готовності парку технічних засобів, оскільки сервісні ремонтні роботи технічних засобів здійснював кваліфікований ремонтний персонал. Причинами, які призвели до продажу технічних засобів сільгосппідприємствами колгоспам, виступали неповна зайнятість механізаторів та незацікавленість у підвищенні ефективності діяльності колгоспів з боку МТС та неналежне ставлення до технічних засобів з боку колгоспів [6]. Також слід зазначити, що в результаті монополізації виконання технологічних робіт державою відбулося загострення протиріччя між колгоспами та МТС, наслідком чого спостерігалася низька

відповідальність обох сторін у збільшенні урожайності та високого рівня витрат на утримання управлінського апарату.

Починаючи з 1958 року, реорганізовані з МТС ремонтно-тракторні станції (РТС) здійснювали ремонт та технічне обслуговування технічних засобів колгоспів та радгоспів та надання окремих спеціалізованих машин в оренду на основі господарського розрахунку, що призвело до підвищення рівня механізації виробничого процесу та зростання обсягу виробленої сільськогосподарської продукції [5]. Однак, незважаючи на зазначені переваги РТС, недоліком виступала висока вартість робіт, в результаті чого сільськогосподарські виробники створювали на місцях власну ремонтну базу, що мало негативний вплив на якість виконання ремонтних робіт та терміни міжремонтної експлуатації. Тому в 1962 році було прийнято рішення про створення на базі РТС організаційної районної та обласні структури «Сільгосптехніка», функції якої полягали в забезпеченні сільськогосподарських виробників матеріально-технічними засобами та виробничими послугами [2]. Починаючи з 1990 року була відбулася спроба створення МТС, фінансування яких, на відміну від існуючих МТС в 30-50 роки, здійснювалося на приватних засадах, враховуючи відсутність у держави фінансових ресурсів [12, с. 4].

На сучасному етапі машино-технологічні станції розвиваються, однак діяльність переважної більшості агротехнологічних підприємств направлена на виконання великих площ робіт, починаючи від 800 гектар. Тому нині створення районних машинно-технологічних станцій при міських об'єднаннях територіальних громадах виступає одним із напрямів забезпечення сільськогосподарських виробників із площею сільгоспугідь до 500 гектар виконанням усього комплексу польових робіт, яких потребує виробничий процес.

Машино-технологічна станція в сучасних умовах являється обслуговуючим підприємством, створеним з метою в оптимальні строки

виконання основних агротехнологічних операцій сучасними високоефективними технічними засобами за допомогою кваліфікованого персоналу, яких потребує виробничий процес. Створення машино-технологічних станцій в міських об'єднаних територіальних громадах призведе до підвищення ефективності виробництва рослинницької продукції сільськогосподарських підприємств, які мають площу сільгоспугідь до 500 гектар по наступним причинам:

по-перше, новостворені МТС, які будуть спрямовані на роботу з невеликими площами сільгоспугідь, будуть обладнані технічними засобами для обробки невеликих площ угідь, що призведе до економії витрат;

по-друге, надання агротехнологічних послуг в рамках міської об'єднаної територіальної громади дасть можливість швидко доставити технічні засоби для виконання агротехнологічних робіт, оскільки середня площа новостворених ОТГ становить близько 225 км² [9];

по-третє, ціна за виконання технологічних робіт, орієнтована на аграріїв малих форм господарювання, сприятиме зростанню їх прибутковості, що буде слугувати стимулом для розвитку саме сільськогосподарських виробників малих форм господарювання.

Створення машино-технологічних станцій саме на рівні міської ОТГ сприятиме максимальному наближенню МТС до споживачів технологічних послуг, що забезпечить більш ефективне використання технічних засобів. Також в подальшому МТС зможуть налагодити власне виробництво сільськогосподарської продукції.

Однак на етапі створення МТС можуть виникнути проблемні питання під час оформлення кредиту, оплати кредитних коштів, особливо в перший рік діяльності, забезпечення фінансовими ресурсами процесу надання агротехнологічних послуг. Тому вирішення питання забезпечення попиту аграріїв із площею сільгоспугідь до 500 гектар шляхом формування

МТС при міських ОТГ можливо шляхом сприяння державними органами розвитку МТС при міських ОТГ, діяльність яких направлена на забезпечення попиту аграріїв малих форм господарювання.

Машино-технологічні станції в сучасних умовах господарювання являються одним із напрямів концентрації та централізованого використання технічних засобів, тому державним органам необхідно відпрацьовувати механізми забезпечення глибокої інтеграції машинно-технічних станцій із сільськогосподарськими виробниками для забезпечення еквівалентності обміну і розподілу, високих кінцевих результатів спільного виробництва, що неможливо при направленості діяльності МТС лише на отримання максимального власного прибутку [2].

Окрім цього, враховуючи подвійну природу МТС, а саме з боку сільськогосподарського виробника та обслуговуючого підприємства, що призводить до протиріччя в інтересах обох сторін з усіма негативними наслідками. Тому на державному рівні необхідно впроваджувати організаційно - економічні та правові механізми для забезпечення: «...еквівалентності обміну і розподілу, високих кінцевих результатів спільного виробництва, чого не можна досягти при направленості діяльності МТС на отримання максимального власного прибутку...» [12, с. 8].

Вважаємо, що удосконалення програм фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників являється важливим заходом розвитку новостворених МТС. При цьому для розвитку та стимулювання МТС при міських ОТГ поштовхом може виступати програма компенсації технічних засобів та обладнання вітчизняного виробництва, оскільки розмір компенсації може вплинути на об'єми закупівлі технічних засобів. Враховуючи вищевикладене, державним органам для розвитку виробничої діяльності сільськогосподарських виробників із площею сільгоспугідь до 500 гектар необхідно запровадити довгострокову державну підтримку

агротехнологічних обслуговуючих підприємств, діяльність яких направлена на роботу із сільгоспвиробниками, які мають площу сільгоспугідь до 500 гектар, яка має включати:

по-перше, програма компенсації частини вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва для новостворених МТС при міських ОТГ слід збільшити для усіх представників агробізнесу до 40% [10, с. 171];

по-друге, в період формування МТС при міських ОТГ, державним органам необхідно давати можливість скористатися двома напрямками державної підтримки, а саме пільговим кредитуванням та програмою компенсації частини вартості технічних засобів та обладнання вітчизняного виробництва;

по-третє, в перші п'ять років новостворених МТС, діяльність яких направлена на роботу з аграріями, які мають площу сільгоспугідь до 500 гектар, необхідно звільнити від сплати податків та зборів;

по-четверте, створити фонд підтримки новостворених МТС при міських ОТГ для надання стартового капіталу у формі безвідсоткових позик на конкурсній основі, які можуть використовуватися для інвестування в технічні засоби та обладнання, робочий капітал чи розширення обсягів виконання агротехнологічних робіт.

Реалізація зазначених пропозицій сприятиме розвитку ринку агротехнологічних робіт та послуг саме в напрямку забезпечення попиту на виконання агротехнологічних робіт та послуг для аграріїв малих форм господарювання, що матиме вплив на їх ефективний розвиток.

Висновки та перспективи подальших наукових пошуків. На сучасному етапі створення машино-технологічних станцій має лише умовну назву, враховуючи відсутність державного фінансування та контролю їх діяльності. Створення машино-технологічних станцій на рівні міських об'єднаних територіальних громад призведе до підвищення

ефективності виробництва рослинницької продукції сільськогосподарських підприємств, які мають площу сільгоспугідь до 500 гектар, оскільки новостворені МТС будуть обладнані технічними засобами для обробки невеликих площ угідь та буде можливість швидкої доставки технічних засобів на місце виконання робіт. Для ефективного запровадження пропозицій по створенню МТС при міських ОГТ потребує удосконалення програм фінансової підтримки сільськогосподарських товаровиробників та створення фонду підтримки новостворених МТС при міських ОГТ для надання стартового капіталу у формі безвідсоткових позик на конкурсній основі, які можуть використовуватися для інвестування в технічні засоби та обладнання, робочий капітал чи розширення обсягів виконання агротехнологічних робіт.

Реалізація запропонованих пропозицій сприятиме розвитку ринку агротехнологічних робіт та послуг у напрямку забезпечення сільськогосподарських виробників малих форм господарювання повним комплексом якісних технологічних послуг у визначені терміни.

Література

1. Гайдуцький П. І., Лобас М. Г. Відродження МТС (Організація машинно-технологічних станцій в ринкових умовах). Агроінком / П. І. Гайдуцький, М. Г. Лобас. К., 1997. 508 с.
2. Герук С. М. Становлення та розвиток машинно-тракторних станцій. Актуальні питання історії науки і техніки : матеріали 11-ої Всеукр. наук. конф. Київ: Центр пам'яткознавства НАН України і УТОПІК, 2012. С. 130–132.
3. Єфімцева Л. О. Детермінанти формування попиту на ринку агротехнологічного сервісу. Економіка АПК. 2019. № 6. С. 111-118.

4. Захарчук О. В. Матеріально-технічне забезпечення сільськогосподарських підприємств України та їх модернізація. Економіка АПК. 2016. № 7. С.72–79.
5. Історія українського селянства. Нариси : [в 2-х т.]; під ред. Смолій В. А. Київ : Наукова думка, 2006. 631 с.
6. Климов П. И. Колхозная деревня после сентябрьского пленума ЦК КПРС (1953-1958). История СССР. 1959. №2. С. 34-53.
7. Лобас М. Г., С. В. Шолуденко. Село та його виробнича сфера: історико-економічний аналіз. Агроінком. 2013. № 7-9. С. 3-7.
8. Лупенко Ю. Про наукову діяльність національного наукового центру «Інститут аграрної економіки» у 2012 році та завдання на перспективу. Економіка АПК. 2013. №5. С.16-24.
9. Мельничук А., Остапенко П. Децентралізація влади: реформа №1. URL: [chhttps://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2016/12](https://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2016/12) (дата звернення: 08.02.2021 р.).
10. Навроцький Я. Ф. Розвиток ринку сільськогосподарської техніки у рослинницькій галузі України: дис. канд. екон. наук: 08.00.03. Київ, 2018, 214 с.
11. Паленичак О. В. Раціональне землекористування в умовах збалансованого розвитку агропромислового виробництва. Економіка АПК. 2012. №2. С. 27-33.
12. Петров В. М. Історична роль МТС та перспективи їх розвитку в Україні. Економіка АПК. 2010. №12. С. 98-102.
13. Пивовар П. В. Функціонування кооперативів зі спільного використання сільськогосподарської техніки: досвід Франції. Економіка АПК. 2012. № 8 С. 130–134.
14. Сільськогосподарська енциклопедія : у 3 т. / редкол. : Мілютін В. П.(голова) та ін. ; ОГІЗ. Москва: державне словниково-

енциклопедичне видання «Радянська енциклопедія», 1934. Т. 3. 497 с.

15. Статистичний щорічник «Народне господарство УРСР». Київ: Народне господарство та облік, 1935. 664 с.
16. Федоров М. М. Земельна реформа і розвиток земельних відносин. Економіка АПК. 2011. №7. С.57.
17. Шлапак М. А. Розвиток асоційованих форм використання сільськогосподарської техніки : дис. канд. екон. наук: 08.00.04. Житомир, 2019, 224 с.
18. Юшкевич О. Конкурентний розвиток сільськогосподарських підприємств Франції. Соціально-економічні проблеми і держава. 2013. Вип. 1 (8). С. 297–306.

References

1. Ghajducjkyj P. I. , Lobas M. Gh. Vidrozhennja MTS (Orghanizacija mashynno-tekhnologhichnykh stancij v rynkovykh umovakh). Aghroinkom / P. I. Ghajducjkyj, M. Gh. Lobas. K., 1997. 508 s.
2. Gheruk S. M. Stanovlennja ta rozvytok mashynno-traktornykh stancij. Aktualjni pytannja istoriji nauky i tekhniky : materialy 11-oji Vseukr. nauk. konf. Kyjiv: Centr pam'jatkoznavstva NAN Ukrainy i UTOPIK, 2012.S. 130–132.
3. Jefimceva L.O. Determinanty formuvannja popytu na rynku aghrotekhnologhichnogho servisu. Ekonomika APK. 2019. # 6. S. 111-118.
4. Zakharchuk O. V. Materialjno-tekhniche zabezpechennja siljsjkoghospodarsjkykh pidpryjemstv Ukrainy ta jikh modernizacija. Ekonomika APK. 2016. # 7. S.72–79.
5. Istorija ukrajinsjkogho seljanstva. Narysy : [v 2-kh t.]; pid red. Smolij V. A. Kyjiv : Naukova dumka, 2006. 631 s.

6. Klymov P. Y. Kolkhoznaja derevnja posle sentjabrjaskogho plenuma CK KPRS (1953-1958). Ystoryja SSSR. 1959. #2. S. 34-53.
7. Lobas M. Gh., S. V. Sholudenko. Selo ta jogho vyrobnycha sfera: istoryko-ekonomichnyj analiz. Aghroinkom. 2013. # 7-9. S. 3-7.
8. Lupenko Ju. Pro naukovu dijalnistj nacionaljnogho naukovogho centru «Instytut aghrarnoji ekonomiky» u 2012 roci ta zavdannja na perspektyvu. Ekonomika APK. 2013. #5. S.16-24.
9. Meljnychuk A., Ostapenko P. Decentralizacija vlady: reforma #1. URL : [shttps://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2016/12](https://www.prostir.ua/wp-content/uploads/2016/12) (data zvernennja: 08.02.2021 r.).
10. Navrocjkyj Ja. F. Rozvytok rynku siljsjkoghospodarsjkoji tekhniky u roslynnycjkij ghaluzi Ukrainy: dys. kand. ekon. nauk: 08.00.03. Kyjiv, 2018, 214 s.
11. Palenychak O. V. Racionaljne zemlekorystuvannja v umovakh zbalansovanogho rozvytku aghropromyslovogho vyrobnytva. Ekonomika APK. 2012. #2. S. 27-33.
12. Petrov V. M. Istorychna rolj MTS ta perspektyvy jikh rozvytku v Ukraini. Ekonomika APK. 2010. #12. S. 98-102.
13. Pyvovar P. V. Funkcionuvannja kooperatyviv zi spiljnogho vykorystannja siljsjkoghospodarsjkoji tekhniky: dosvid Franciji. Ekonomika APK. 2012. # 8 S. 130–134.
14. Siljsjkoghospodarsjka encyklopedija : u 3 t. / redkol. : Miljutin V. P.(gholova) ta in. ; OGhIZ. Moskva: derzhavne slovnykovo-encyklopedychne vydannja «Radjansjka encyklopedija», 1934. T. 3. 497 s.
15. Statystychnyj shhorichnyk «Narodne ghospodarstvo URSR». Kyjiv: Narodne ghospodarstvo ta oblik, 1935. 664 s.
16. Fedorov M. M. Zemeljna reforma i rozvytok zemeljnykh vidnosyn. Ekonomika APK. 2011. #7. S.57.

17. Shlapak M. A. Rozvytok asocijovanykh form vykorystannja sil'skoghospodarsjkoji tekhniky : dys. kand. ekon. nauk: 08.00.04. Zhytomyr, 2019, 224 s.
18. Jushkevych O. Konkurentnyj rozvytok sil'skoghospodarsjkykh pidpryjemstv Franciji. Socialjno-ekonomichni problemy i derzhava. 2013. Vyp. 1 (8). S. 297–306.